

Styret i Askim & Spydeberg Sparebank
Postboks 143
1801 ASKIM

VÅR REFERANSE
21/12478

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
§ 13, jf. finanstill § 7 og fvl. §
13, og offl. § 12

DATO
06.09.2022

Tilsynsrapport

Finanstilsynet har siden november 2021 hatt en særskilt oppfølging av Askim og Spydeberg Sparebank. Det vises til Finanstilsynets brev 22. november 2021, senere møter og kommunikasjon med banken og oversendte rapporter fra BDO Advokater AS og BDO AS. Rapporten fra BDO Advokater AS omtaler omfattende og vedvarende brudd på interne retningslinjer.

Denne tilsynsrapporten oppsummerer sakskomplekset fra Finanstilsynets side. Styret har fått foreløpig rapport til uttalelse og har ikke gitt bemerkninger til rapportens beskrivelser av faktum, jf. brev av 20. juni 2022. Styret har i sitt tilsvarende redegjort for tiltak som er iverksatt for å styrke bankens styring og kontroll.

1. Askim & Spydeberg Sparebank – bakgrunn

I 2015 ble Askim Sparebank slått sammen med Spydeberg Sparebank og fikk navnet Askim & Spydeberg Sparebank (heretter "AS Bank"). Tidligere styreleder i Askim Sparebank og banksjef i Spydeberg Sparebank ble hhv. styreleder og daglig leder i den nye banken.

Foretakets forretningsmodell er lokal sparebankvirksomhet med finansiering, forsikring, sparing og plassering samt betalingsformidling til privat- og næringslivskunder som hovedprodukter. Foretakets primære markedsområde er de tidligere fylkene Østfold og Akershus, som nå begge er en del av Viken fylke.

Banken hadde i 2015 en forvaltningskapital på 7 mrd. kroner. Ved utgangen av 2021 var forvaltningskapitalen på 11 mrd. kroner.

AS Bank var frem til høsten 2021 en del av Eika-alliansen, men forlot Eika-alliansen til fordel for Lokalbancalliansen høsten 2021.

2. Rapporter og varsler om kritikkverdige forhold

2.1 Finanstilsynets tilsyn 2017

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i banken i mars 2017. Finanstilsynets endelige rapport, som inneholdt flere kritiske merknader, ble oversendt 28. august 2017. Finanstilsynet viste i rapporten blant annet til at det forelå mangler i, og brudd på, fullmakter og at det var mangelfull dokumentasjon i kredittsaker. Finanstilsynet påpekte videre at risikostyringsfunksjonen i banken burde videreutvikles, da funksjonen ble dekket av en person med begrenset erfaring.

Rapporten omtalte også banksjefens rolle og påpekte at det under tilsynet ble opplyst at banksjefen i sin nåværende stilling har hatt direkte kundeansvar for flere kunder. Banken opplyste at kundeansvaret ble formelt avvirket i 2016, men at de nye kundeansvarlige fortsatt var avhengige av banksjefens kunnskap om kundene. Finanstilsynet understreket at bankens øverste leder ikke bør ha kundeansvar.

Videre merket Finanstilsynet seg også at kredittbeslutninger for flere av kundene som banksjefen har hatt kundeansvar for, hadde gått utover administrasjonens fullmakt og var innvilget av styrets leder uten forutgående behandling av et samlet styre. Finanstilsynet bemerket at de avdekkede forholdene var kritikkverdige.

2.2 Interne rapporter i 2017-2021

Det foreligger flere rapporter fra administrasjonen i banken om fullmaktsbrudd både før og etter tilsynet i 2017.

I risikokontrollrapporten for Q3 2016 ble det rapportert om elleve fullmaktsbrudd, og styret ba da administrasjonen om en gjennomgang av fullmaktsbruddene. I styresak, 138/2016 "Oversikt over fullmaktsbrudd Q3 2016", la administrasjonen fram en rapport om fullmaktsbruddene for styret. To av fullmaktsbruddene gjaldt daværende banksjef, hvorav det største bruddet omfattet en bevilgning som var gitt i strid med fullmakt. I vedtaket som omhandler rapporten bemerker styret at

I styresak, 150/2017 "Rapporter fra risikokontroll", ble det orientert til styret fra Risk Manager (heretter "RM") om ytterligere to fullmaktsbrudd fra tidligere banksjef i tilknytning til bevilgninger til Rapportene avdekket brudd på kredittfullmakten. Styret besluttet å gi daværende banksjef en skriftlig advarsel for forholdet 31. oktober 2017.

En ny rapport fra RM til styret om fullmaktsbrudd ble oversendt styret i rapport 2. november 2019, styresak 126/2019 "Kontroll og compliancerapport Q 3 2019". Rapporten beskriver:

Daværende banksjef ble bedt om å kommentere rapporten fra RM, og bekreftet i sitt tilsvarende fullmaktsbrudd. Styret ble bedt om å vurdere tiltak for å forbedre forholdene.

Rapporten ble forelagt styret i møte 11. november 2019. Det er protokollført at styret tar gjennomgangen av kontroll og compliancerapporten til orientering. I vedtaket understreker styret at det en prioritert oppgave å redusere porteføljen av misligholdte og tapsutsatte engasjementer, samt å styrke styrets kontrolloppgave vedrørende bevilgede overtrekk. Styret påpeker at banksjef må ha kapasitet og tid til å gjennomføre viktige strategiske vurderinger i forbindelse med oppbygging av Lokalbancalliansen og ikke bruke tid på saksbehandling. Styret ba administrasjonen utarbeide et utkast til en ny rutine for oppfølging av tapsutsatte og misligholdte engasjementer og ga enkelte føringer for utforming av rutinen, blant annet at det skulle innføres protokoll i bankens kredittkomite. Den nye rutinen skulle behandles sammen med ny fullmaktsstruktur i banken.

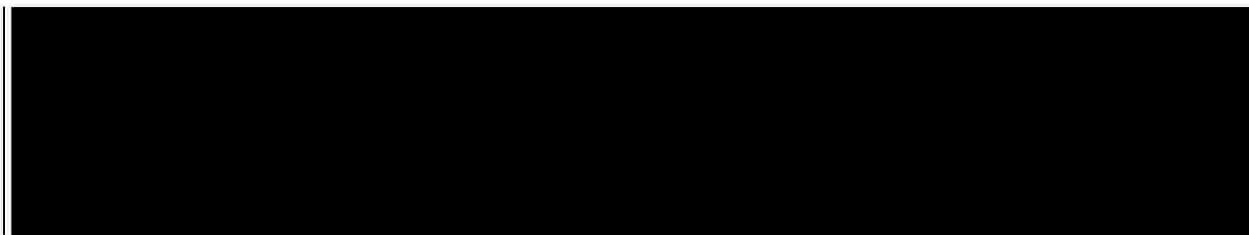
2.3 Nummerert brev fra foretakets revisor, KPMG, 8. januar 2020

En ny rapportering til styret av avvik som betegnes som vesentlige, ble gitt fra foretakets revisor, KPMG, gjennom nummerert brev datert 8. januar 2020, og gjaldt fullmaktsbrudd, bevilget overtrekk og bruk av interimskonto til utbetaling av lån. Med hensyn til de observerte fullmaktsbruddene påpeker revisor at

Revisor anbefaler at styret sørger for at det iverksettes tiltak som sikrer overholdelse av gjeldende fullmakter og retningslinjer.

Revisor viser videre til at det er gjennomført to utbetalinger over interimskonto av bevilgede kreditter. Revisor viser til at risikoen for tap er forhøyet ettersom det ikke foreligger dokumentasjon på at lånet er gitt. Videre viser revisor til at utbetalinger fra interimskontoer vil påvirke bankens evne til å fange opp mistenkelige transaksjoner i den løpende oppfølging av slike transaksjoner etter antihvitvaskingsregelverket. Revisors anbefaling til styret er at utbetalinger over interimskontoer ikke skal forekomme, og revisor anbefaler at styret gjør en gjennomgang av alle interimskontoer og bevegelser på disse for å påse at dette ikke har vært en praksis i banken over lengre tid.

Styret behandlet revisors brev i styremøte 20. januar 2020, styresak 5/2020 Nummerert brev fra revisor. Det fremgår av protokollen fra styremøtet at styret ba administrasjonen iverksette flere tiltak:

Videre ønsket styret å se nærmere på gruppen av engasjementer som revisor hadde hatt et særskilt fokus på under revisjonen. Styret ba derfor revisor (KPMG) om en gjennomgang av disse engasjementene med en rapport til styret.

2.4 KPMGs rapport 24. februar 2020 – Kartlegging av en gruppe med låneengasjement

Etter vedtaket i styremøtet 20. januar 2020 ble det inngått engasjementsavtale med KPMG 3. februar 2020 med formål å undersøke grunnlaget for låneengasjementene gitt til den spesifikke gruppen, relasjoner og tilknytninger mellom låneengasjementene, og mellom banksjefen og den aktuelle gruppen og hvordan eventuelle relasjoner påvirker risikobildet i den spesifikke kundegruppen.

Det fremgår av rapporten fra KPMG av 24. februar 2020 at kredittene har blitt gitt til kundegrupper på et for svakt dokumentert grunnlag. Det var for stort innslag av subjektive vurderinger i bankens vurderinger av benyttede sikkerheter og låntakers økonomiske stilling.

KPMG identifiserte ikke formelle knytninger mellom banksjefen og noen av kundegruppene i sitt arbeid. KPMG viser i sin rapport til at banksjefen erkjente at bruken av interimskonto ikke har vært i tråd med bankens interne retningslinjer, og at han gjennom dette har påført banken unødig risiko og tappt lønnsomhet.

KPMG konkluderer med at banksjefens vurdering fikk følgende konsekvenser:

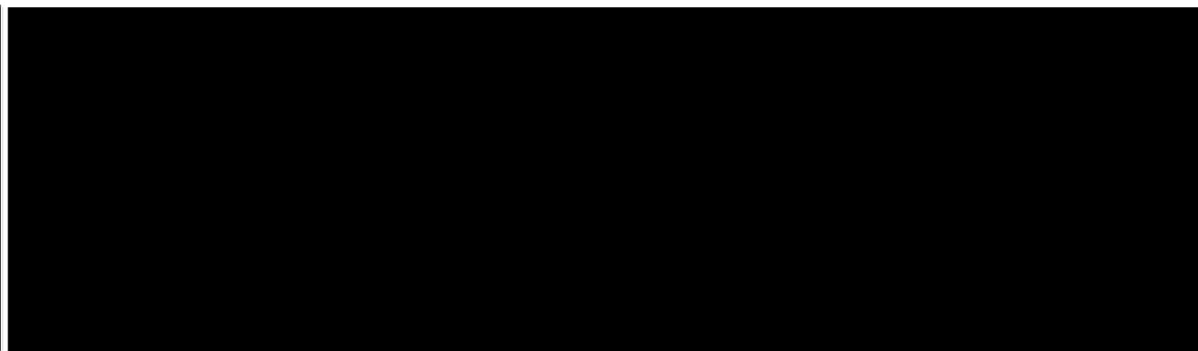
- Kundene fikk en risikoklassifisering i banken på feilaktig grunnlag
- Kundene ble ikke belastet renter på kreditten
- Bankens rettigheter ved eventuelt mislighold forsvant
- Transaksjonene gikk ikke via bevilgningsfullmakter
- Transaksjonene ble unntatt fra hvitvaskingsoppfølging

2.5 KPMGs nummererte brev 25. februar 2020

KPMG sendte et nytt nummerert brev 25. februar 2020, og ønsket i forbindelse med slutfasen av revisjonen for 2019 gi innspill og kommentarer til selskapets ledelse og styre om:

- Kredittprosessen
- Fullmaktsbrudd
- Tap på utlån
- Rutine tap på utlån etter IFRS 9
- Utlån til kundegruppen definert i styremøte 20.01.2020
- Anti-hvitvask
- Samfunnsansvar
- Diskontering av fremtidige kontantstrømmer

I styremøte 16. mars 2020 ble KPMGs rapport 24. februar 2020 og nummererte brev datert 25. februar 2020 behandlet av styret i sak 48/2020. Fra styreprotokollen siteres:

I et senere styremøte (23. mars 2020) ble det enstemmig vedtatt å gi banksjefen en ny skriftlig advarsel for brudd på fullmakter, bruk av udokumentert bevilget overtrekk og langvarig bruk av interimskonto til utbetaling av lån.

2.6 Medieoppslag høsten 2021

Finansavisen publiserte i perioden november 2021 til mars 2022 flere oppslag om daværende banksjef i Askim og Spydeberg Sparebank, Rune Hvidsten, og hans relasjoner til kunder i banken. Påstandene omhandlet mulige kritikkverdige forhold knyttet til lån gitt av Hvidsten som privatperson til kunder i banken, returprovisjoner knyttet til lån fra banken, og interessekonflikter mellom Hvidsten og bankens kunder.

Styret besluttet å engasjere BDO Advokater til å gjennomføre en granskning av påstandene som fremkom i media. Samtidig fikk BDO AS i oppdrag å vurdere internkontrollen i banken.

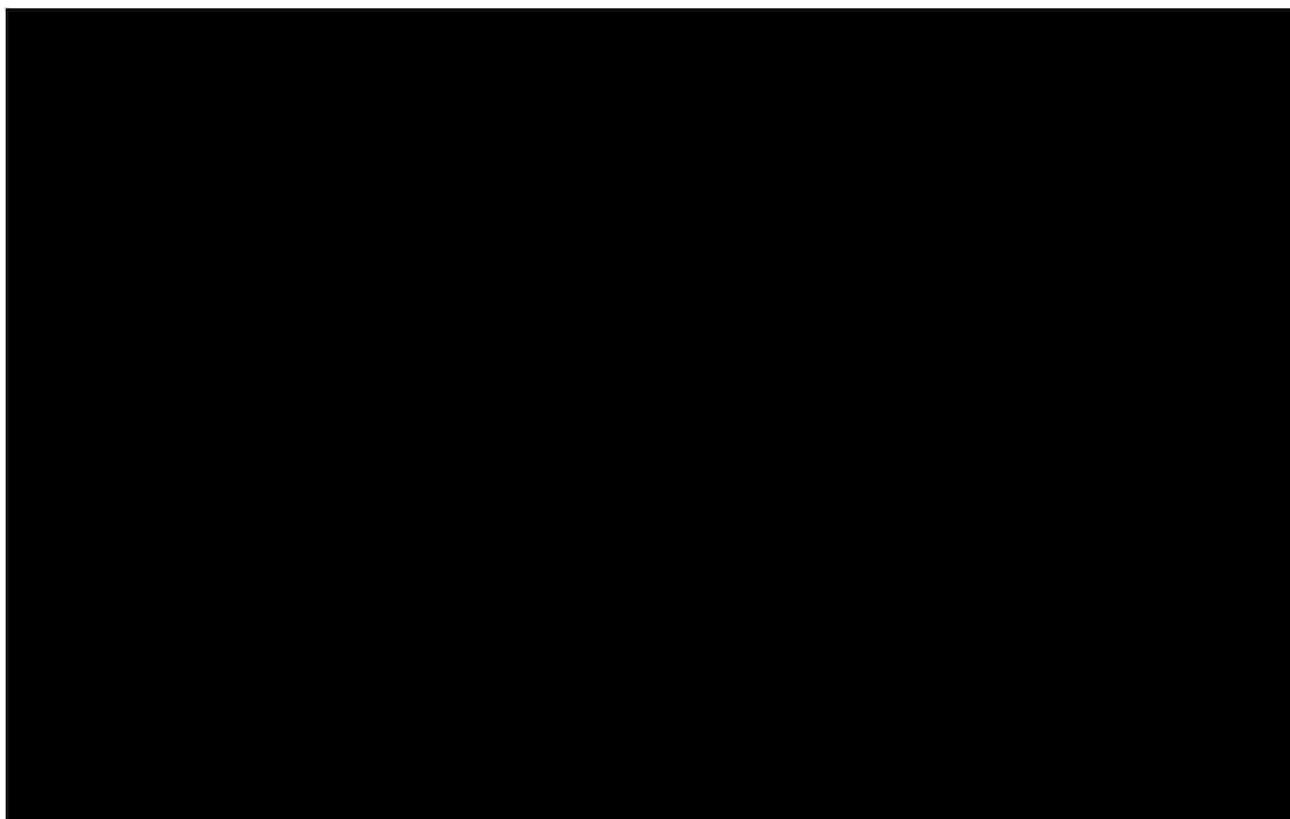
I lys av artiklene som var publisert i media, valgte styret å suspendere Hvidsten fra sin stilling 24. november 2021, mens styret undersøkte om det forelå økonomiske misligheter i banken. Forut for granskningsoppdraget til BDO, hadde styret engasjert [REDACTED] til å undersøke de faktiske forholdene i saken. Disse undersøkelsene pågikk parallelt med granskningen til BDO. 7. februar 2022 ble Hvidsten avskjediget med umiddelbar virkning. Finanstilsynet mottok 9. februar 2022 følgende begrunnelse for avskjedigelsen:

3. Hovedfunn fra BDOs rapporter mars 2022

3.1 Granskningsrapport

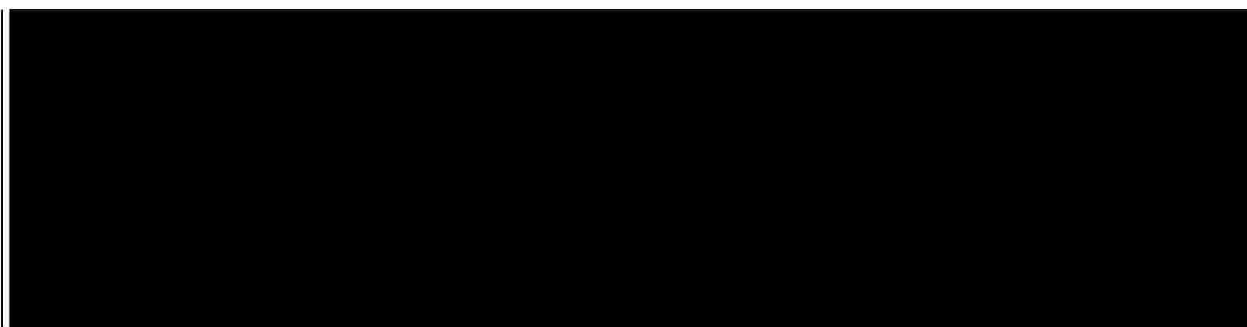
BDO Advokater leverte rapporten "Gransking av forhold i Askim og Spydeberg Sparebank" 28. mars 2022 (heretter "granskningsrapporten"). Det fremgår at tidligere administrerende direktør, som omkom i en ulykke i mars 2022, ikke har fått anledning til å gi fullstendige tilsvarende opplysningene som fremkommer i rapporten.

Granskningsrapporten beskriver omfattende brudd på bankens interne retningslinjer over en årrekke, med gjentatte varsler og rapportering til styret om forholdet. Rapporten viser også at banksjefen har hatt private interesser knyttet til flere av engasjementene.

3.2 BDOs rapport om status i banken

BDO AS leverte rapporten "Styring og kontroll – Askim og Spydeberg Sparebank" 30. mars 2022. BDO gir i rapporten blant annet uttrykk for at det er betydelig kapasitetsutfordringer i enkelte funksjoner, at etterlevelseskulturen i banken har vært svak over lang tid, at det gjøres for lite internkontroller på kredittområdet, at kvaliteten på de styrende dokumentene og etterlevelsen på området er for svak og at arbeidet med å forebygge økonomiske misligheter må styrkes. BDO har følgende oppsummerende kommentarer:

Rapporten omhandlet ikke styring og kontroll på hvitvaskingsområdet.

4 Oppsummering og videre oppfølging

Finanstilsynet ser alvorlig på at en banksjef kan operere i strid med interne retningslinjer over så mange år uten at bankens styre griper inn, til tross for at styret får gjentatte varsler om dette fra flere hold, herunder fra bankens interne kontrollfunksjoner. Styret grep først inn etter oppslagene i Finansavisen i november 2021, og banksjefen ble ikke avskjediget før i februar 2022.

Granskningsrapporten viser vesentlige mangler i bankens internkontrollsystem over lang tid. Styret har unnlatt å følge opp Finanstilsynets merknader og gjentatte varsler på en adekvat måte. Det er Finanstilsynets vurdering at styret ikke har ivaretatt sitt ansvar for å påse forsvarlig organisering og føre tilsyn med den daglige ledelsen, jf. finansforetaksloven § 8-6. Det vises til brev 27. mai 2022 om styremedlemmers egnethet¹.

Også rapporten fra BDO AS om styring og kontroll bekrefter at banken har betydelige utfordringer når det gjelder virksomhetsstyring og internkontroll.

Finanstilsynet har mottatt en redegjørelse fra styret om hvordan rapportene fra BDO er fulgt opp. Finanstilsynet tar styrets tiltaksplan til orientering. Styret opplyser at det skal motta månedlig rapportering med tiltaksplanen fra administrasjonen, og at bankens internrevisor skal rapportere kvartalsvis til styret etter testing av gjennomførte tiltak. Finanstilsynet ber om å få oversendt disse rapportene etter hvert styremøte når de kvartalsvise rapportene er behandlet i styret.

Finanstilsynet merker seg også styrets vurdering av den operasjonelle risikoen og utfordringer med rapportering mv. ved overgang til ny allianse. Finanstilsynet forventer at styret gjør sitt ytterste for å påse at identifiserte svakheter rettes opp og ber om å bli orientert dersom disse problemene vedvarer, eventuelt øker i omfang. Det vises for øvrig til pågående tilsyn med bankens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket.

For Finanstilsynet

May Camilla Bruun-Kallum
seksjonssjef

Artur Tambiev
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

¹ På generalforsamlingen 29. mars 2022 ble det valgt inn ny styreleder og 2 nye styremedlemmer. Tidligere styreleder Per Morten Ødegård, nestleder Ann Lovise Haugland og styremedlem Vegard Lien trådte ut av styret. På bakgrunn av Finanstilsynets vurderinger, trådte Bente Lind, Per Kristian Stai og Gry Anette Moen ut av styret i juni 2022 og varamedlemmene gikk inn som ordinære styremedlemmer. Det vises til eget brev om dette (sak nr. 22/4562).